

DEN NORSKE KIRKE

Nord-Hålogaland biskop

Helse- og omsorgsdepartement
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Dato: 05.07.2006

Vår ref: 06/278-6 JIS

Deres ref:

Høring: Endring av bioteknologiloven – høringssvar fra Nord-Hålogaland biskop

Nord-Hålogaland biskop viser til brev fra Helse- og omsorgsdepartementet av 21.04.2006 og takker for muligheten til å uttale seg om endringsforslagene fremkommet i det tilsendte dokumentet: *Utkast til endringer i lov om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. (bioteknologiloven)*.

Nord-Hålogaland biskop slutter seg til de synspunkter som er fremmet av biskopen i Nidaros og biskopen i Agder og Telemark, og vil i den forbindelse fremheve følgende særlige anliggender.

Etiske prinsipper understreket av Bispemøtet:

Når metodene knyttet til prenatal diagnostikk og in vitro-fertilisering (IVF) foreslås utvidet i form av forskning på henholdsvis nedfryste embryoer og preimplantasjonsdiagnostikk, er det grunn til å minne om noen grunnleggende etiske prinsipper som har vært understreket av Bispemøtet i flere offentlige uttalelser de senere år:

- Det overordnede etiske mål for helsepolitikk og helsearbeid er å tjene livet.
- Menneskelivet begynner ved befruktningen. Menneskets verd er gitt fra unnfangelsen av. Det befruktede egg derfor bør tillegges menneskeverd.
- Et menneske kan aldri bli et middel for andre formål, og da heller ikke det gryende menneskeliv. Intet menneskeliv skal ha som primær hensikt å tjene som middel for et annet menneske.
- Også det syke foster har menneskeverd.

De foreslåtte endringene i bioteknologiloven blir delvis problematiske sett i forhold til de ovenfor nevnte etiske prinsippene.

Bruk av befruktede egg til forskningsformål (pkt. 3-7)

In vitro-fertilisering (IVF) er en metode som realistisk sett er kommet for å bli, selv om den kritisk vurdert har sine problematiske implikasjoner. Lovforslaget omhandler nå bare spørsmålet om forskning på overtallige embryoer, og jeg forholder meg til denne problemstillingen. Det primære formål med overtallige embryoer er å hjelpe kvinnen til et nytt barn. Forskning må sies å gå ut over dette formål.

Departementet foreslår at overtallige befruktede egg fra IVF-metoden skal kunne anvendes til følgende forskning: 1. for å utvikle og forbedre metoder til befruktning utenfor kroppen i den hensikt å oppnå graviditet, 2. for å utvikle og forbedre metoder og teknikker for genetisk undersøkelse av befruktede egg med henblikk på å fastslå om det foreligger alvorlig arvelig sykdom, 3. for å oppnå ny kunnskap i forbindelse med behandling av alvorlig sykdom hos mennesker (herunder stamcelleforskning).

Å forske på befruktede egg er å anvende dem som middel til et annet formål enn det sikte som ligger i selve IVF-metoden. Dette bryter med det menneskeverd som ut fra prinsipiell etisk tenkning bør tilkjennes et befruktet egg. Det pragmatiske synspunkt at de overtallige egg likevel kan komme til å bli destruert, gir neppe holdbar begrunnelse for å gjøre dem til forskningsformål. Praksisen vil, etter mitt syn, gjennombryte en prinsipiell grense.

Dersom man åpner for den praksis som her foreslås, er det grunn til å frykte at det i neste omgang tillates å fremstille befruktede egg bare til forskningsformål.

Nord-Hålogaland biskop går derfor imot dette lovforslaget, inkludert forslaget om import av stamcellelinjer fra utlandet. Dette standpunkt innebærer en tilslutning til mindretallet i Bioteknologinemnda.

Preimplantasjonsdiagnostikk (pkt. 8-12)

Saken her dreier seg i realiteten om å utvide den prenatale diagnostikk fra graviditet til det befruktede egg, så disse spørsmål bør ses i sammenheng. Departementet vil åpne for en begrenset bruk av preimplantasjonsdiagnostikk av alvorlig arvelig sykdom. Ved vurderingen av "alvorlig arvelig sykdom" skal det ikke settes opp noen liste over sykdommer, men det skal tas hensyn til lidelsens alvorlighetsgrad, behandlingsmulighet og belastningen på familien. Departementet ønsker dermed å legge seg på den linje som allerede er innført av Disposisjons- og klagenemnda i forbindelse med Mehmet-saken og sykdommen beta-talassemia major.

Nord-Hålogaland biskop aksepterer at det innføres preimplantasjonsdiagnostikk under den uttrykkelige forutsetning at det stilles strengere krav til hva som skal forstås med alvorlig sykdom. Forutsetningen må være en tilstand som vil innebære store smerter og tidlig død. En forutsetning må også være at det ikke foreligger behandlingsmuligheter. Standpunktet innebærer tilslutning til mindretallet i Bioteknologinemnda.

Preimplantasjonsdiagnostikk i kombinasjon med vevstyping

Departementet ønsker å åpne for preimplantasjonsdiagnostikk kombinert med vevstyping. Formålet er at det friske barnet kan tjene som vevsforlikelig donor til en syk søster eller bror. Samtidig sikres foreldrene et friskt barn.

Denne utvidelse av preimplantasjonsdiagnostikken innebærer at det friske barnet ikke bare har et formål i seg selv, men gjøres til et middel for et annet barn, og uten at den det gjelder samtykker/kan samtykke i avgjørelsen. Dette må sies å være et alvorlig inngrep i et menneskes integritet. Dessuten overskrides den prinsipielle grensen mellom *fravalg* av alvorlig sykdom og *tilvalg* av ønsket egenskap.

En betenkelig følge er at barnet blir utsatt for en belastning både fysisk (i forbindelse med donasjonen) og psykisk (ut fra den rollen barnet får gjennom denne praksis).

Ved valget av vevstype er det også bruk for fire ganger så mange befruktete egg som ved fravalg av sykdom fordi bare ett av eggene kan ventes å ha samme vevstype som eksisterende søster eller bror. Å akseptere denne praksis kan dessuten medføre at den senere utvides til også å gjelde ikke-arvelig sykdom fordi det ikke er noen prinsipiell forskjell på alvorlig arvelig og ikke-arvelig sykdom. Denne utvikling er skjedd i Danmark.

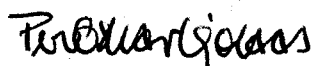
Nord-Hålogaland biskop går derfor imot dette forslaget, og slutter seg dermed til flertallet i Bioteknologinemnda.

Testing kun for vevsforlikelighet

Testing kun for vevsforlikelighet vil begrunnes med at det for implantasjon velges ut et befruktet egg som er forlikelig med en søsken med alvorlig ikke-arvelig sykdom. Metoden får uvegerlig et preg av å bruke mennesker som et middel for andre, slik også departementet skriver (pkt. 12.4). Dette blir å instrumentalisere menneskers tilblivelse.

Departementet vil ikke åpne for denne praksis nå, men ønsker å se på erfaringene fra Danmark hvor denne praksis er tillatt fra 2004. Jeg vil anbefale at departementet heller ikke senere fremmer et slikt forslag. At en slik mulighet i det hele tatt blir overveid og allerede er innført i Danmark, viser hvilken glideskala vi befinner oss på innenfor bioteknologien. Det ene skritt fører ofte det andre med seg.

Med vennlig hilsen

Per Oskar Kjølås
biskop